

A fiatalok felügyelőhatósága a bűnöző fiatalok szolgálatában

ELŐADTA ROTTENBILLER FÜLÖP

Ismertetésem megkezdése előtt őszinte hálával mondok köszönetet a belügy-miniszter úrnak azért a megértő bölcs rendelkezéséért, mellyel e tanfolyam keretében módot nyújtott arra, hogy – a védenecink jól felfogott érdekében lehetőleg csendben és rejtve végzett – tevékenységünkről tüzetesebb tájékoztatást adjunk azoknak a köz-igazgatási tényezőknek, akiknek türelmét és hazafias áldozatkészségét sokszor vagyunk kénytelenek igénybe venni.

Köszönetünk kifejezésére valóban hasztalan keresnék megfelelőbb szavakat, mint amelyeket a tanfolyam megnyitó ülésén gróf Teleki Pál miniszterelnök használt: tehát ismételjük: „ezt a tanfolyamot a belügyminiszter úr a szociális kérdéseknek kívánja szentelni, úgy hogy a közigazgatási tisztviselőknek az emberhez való közelebb jutását szolgálja” és pedig oly módon, hogy „ne sablonok szerint cselekedjünk, hanem az emberi élet változatossága szerint bánjunk kivel-kivel”.

Erre az „emberhez való közelebb jutás”-ra sajnos kevés munkakörben van nagyobb szükség és ami még szomorúbb, ez a „közelebbjutás” kevés helyen ütközik nagyobb nehézségekbe, mint épen a fiatalok bűnözése elleni védekezés terén, ahol az állam-hatalomnak és a társadalomnak olyan sok életbevágó feladatot kell sorozatosan összeműködve megoldani. Ezeknek a nehézségeknek nagy oka még ma is a társadalom tag-jainak az az ösztönös idegenkedése, amellyel a büntetőtörvénykönyvvel, illetve az állam-renddel összeütközésbe kerülő gyermekek és fiatalok tömegét „semmirekellő csirke-fogók” gyűjtőnév alá foglalja és messzire elkerüli anélkül, hogy ezeknek a szerencsétlen egyéneknek sorsát közelebről megvizsgálva megállapítaná, hogy azok túlnyomó nagy része maga is inkább áldozat, mintsem a társadalomnak – melyen majdnem mindig egészen kívül esik – ellensége.

Élesen reávilágít az ezen a téren ismétlődő elvetésekre az a szolnoki eset, ahol az új eljárás során a fiatalok bírója atyai szemrehányással dorgálta meg az eléje kerülő kis cigányfiút, azzal, hogy „sose fogod már te kópé megtanulni az enyém és tied közötti különbséget”, mire a kis nebuló szomorú arcfintorral sóhajtott fel, hogy „de Naccságos Úr kérem, mikor minden a tied és semmi sem az enyém!”

Amint azt a felnőttekkel, valamint gyermek és fiatalokkal szemben ezelőtt egyaránt alkalmazott megtorló büntető rendszer helyébe lépett preventív (megelőző) intézmények legszebb és legemberibb intézménye, a Fiatalok Bírósága élén álló kiváló munkatársunk, Németh Péter törvényszéki tanácselnök e tanfolyamon tartott előadásában bizonyára tüzetesen ismertette: az a nagy átalakulás, amely ezen a téren végül mégis diadalmaskodott, több évtized lelkes, kitartó küzdelmének eredménye volt.

Angliában még 1833-ban is felakasztottak egy 9 éves gyermeket, aki bottal betört egy ablaktáblát és a szobába bemászva néhány fillér értékű festéket lopott. Ma a magyar bíró dorgálásra ítélné és szülei vagy pártfogója szigorúbb felügyelete alá helyezné. Igaz, hogy Beccaria már 1762-ben azt írta: „Meg akarjátok előzni a büntetteket? Tegyétek, hogy a műveltség párosuljon a szabadsággal”. Sőt a múlt század egyik nagy romantikusa, Viktor Hugo is azt sürgette, hogy „Népesítsétek be az iskolákat, majd üressé válnak a börtönök” – sajnos azonban, bár világszerte minden kultúrállamban javították a népoktatást, kedvezőbbé tették az alsóbb néposztályok helyzetét, tömérdek kórházat, szegényházat, menedékházat stb. építettek, örvendetesen erősödött a köz- és magánjótékonyosság, szaporodott a népjóléti intézmények száma, mindezekkel sok jót tettek és helyesen is cselekedtek, de a kriminalitás csak nem szűnt meg, sőt enyhébb alakulataiban nőttön nőtt és olyan jelenségeket is mutatott fel, amelyek komoly aggodalmakra és újabb megfontolásra szolgáltattak okot.

Az 1913:VII. törvénycikk javaslatához készült miniszteri indokolás szerint is „mind általánosabbá vált az a tudat, hogy a bűncselekmény nem vizsgálható csupán egyoldalúan a jog szempontjából, hanem azt mint társadalom élettani jelenséget is szemügyre kell venni” – mihez képest: „nem állhatott meg továbbra is változatlanul az a régi büntetőjog, amely a bűncselekményben valamely önmagában megítélhető önkényes gonoszsgot látva, sem a cselekmény társadalmi gyökereivel, sem a büntettes osztályok között fennforgó jelentékeny különbségekkel nem törődött.”

Hogy a büntetőjognak átalakulása a bűnöző fiatalok egyénekkel szemben való eljárás terén következett be leggyorsabban, annak okát Liepmann kiéli tanár *Die Kriminalität der Jugendlichen und ihre Bekämpfung*¹ című értekezésében abban találja, hogy a fiatalok kriminalitása nemcsak jogi szempontokból volt érdekes, de elsősorban mint szociális és mint nevelésügyi kérdés is tárgyalatott, amiért is annak megoldásán egyaránt fáradtak tanítók, pedagógusok, szociálpolitikusok, emberbarátok, lelkészek és orvosok.

A nevelésügyi kérdések mélyebb megértése, a szociális jelenségek tüzetesebb megfigyelése a jogászoknak is új meglátásokat biztosított a fiatalok bűnözésének elbírálásánál.

E meglátások révén mind szélesebb körű beigazolást nyert az az alapelv, hogy a társadalom rendjét és az egyének jogilag védett érdekeit a legnagyobb veszedelem azok részéről fenyegeti, akiknek testi, értelmi és erkölcsi fejlesztését gyermekkorukban és fiatalságuk idején elhanyagolták, vagy épen károsan befolyásolták és hátráltatták. E tétel igazolására, illetve a prevenció jelentőségének megvilágítására két jellegzetes esetet találunk Petersen Johannes, a hamburgi árvaház igazgatójának *Die öffentliche Fürsorge für die sittlich gefährdete und gewerblich tätige Jugend* című munkájában.

Az egyik Tuke Anna esete, aki Angliában 1740-ben született, még a XVIII. évszázad elején élt s mint iszákos csavargó ejtette kétségbe a társadalmat és zavarta a jogbiztonságot. Ettől az asszonytól 834 egyén származott, akik közül 709-nek személyi és vagyoni viszonyait pontosan megállapították. Ezek közül: 106 törvénytelen származású, 181 prostituált, 142 koldus, 64 dologházba került, 76 súlyos büntettes volt közöttük, 7 gyilkosságot követett el. Ezek a leszármazók összesen 34 éven át a közjótékonyaságból éltek és az államnak, valamint a szegényügyi intézményeknek 5 milliójába

¹ Tübingen, 1909.

kerültek. Ezek a hátrányok bizonyára megakadályoztattak volna, ha Tuke Anna kellő időben megfelelő nevelésben részesül.

A másik eset Zéró Alexius Pál esete, aki 1700. körül született egy svájci hegység falujában és aki egy egész csavargó nemzetség ősatya lett. Ennek a nemzetségnek 20%-a házasságon kívül született (300 közül 62). Több mint 50%-a a leszármazóknak mint életképtelen gyermek halt meg. Az egészen szegény kis község, ahová ez a társaság illetékes volt 1885-től egész 1895-ig, 10 éven át 13.579 frankot fizethetett ki, mint szegényügyi gyámolítást, évenként tehát átlag 1400 frankot. A kimutatott könyöradományok legnagyobb része esetenként nem volt több egy franknál, tehát elég takarékosan engedélyeztek a csavargók részére segélyt. Az, hogy mit tudtak összekoldulni magánúton, nem volt kinyomozható. Három Zéró testvér 1877-től 1881-ig 147 bebizonyított lopást követett el. Az egyik fiú, Zéró József Pál, aki 1772-ben született, 7 gyermeknek volt apja és ez a hét gyerek a következő elszomorító embercsoporttal gazdagította az államot: az első Zéró 39 utódja közül 6 büntetett, 9 csavargó, 2 alkoholista, 3 perditá és több közöttük különböző gyengeelméjű idióta. A másik Zéró 4 nemzedéken át 41 utóddal rendelkezett, ezek közül 9 csavargó, 3 büntetett, 2 alkoholista, 6 gyengeelméjű és 1 perditá. A harmadik Zéró névszerint kimutatható 24 utódja közül 7 csavargó, 4 alkoholista, 6 gyengeelméjű és 1 perditá. A negyedik Zéró leszármazól között is 6 volt büntetett, 11 csavargó és 6 idióta. Az ötödik Zéró aránylag kisszámú leszármazól között is 15 csavargó és 1 alkoholista. A hatodik Zéró nemzetsége már ismét nagyobb számú, ennek megfelelőleg soraikban 20 csavargó, 9 alkoholista, 9 perditá, 9 büntetett és 22 gyengeelméjű. A hetedik Zéró utódai közül 16 volt csavargó, 4 iszákos, 6 perditá, 5 büntetett, 13 idióta és gyengeelméjű. Ha figyelembe vesszük, hogy a leszármazók közül igen sokan zsengekorukban haltak meg, még mielőtt erkölcsileg teljesen elzüllöttek volna és ha megfontoljuk, hogy a büntettek között minden elképzelhető büntett képviselve volt, közöttük többszörösen a gyilkosság büntette is, úgy ebből az egy esetből is elég megdöbbentően kitűnik, hogy mennyire végzetes, ha a megfelelő prevenciót a kellő időben elmulasztják és helyette hosszabb-rövidebb idejű retorziót alkalmaznak, amely gyógyítás helyett a társadalom ellenségeit csak megerősíti államellenes magatartásukban.

Egy további alapelvként domborodott ki az a tapasztalat, hogy az erkölcsi veszedelemben forgó, züllésnek indult és bűncselekményt elkövetett gyermekek és fiatalok többnyire önhibájukon kívül jutnak összeütközésbe a társadalmi és jogrenddel. Az összeütközés okát legtöbbször környezetük hibáiban és egyéniségük fogyatkozásaiban kell keresnünk. Ezt az igazságot Balogh Jenő volt igazságügyminiszter a Magyar Filozófiai Társaságban „Adalékok a fiatalok büntetettek pszichológiájához” címen 1909-ben tartott felolvasásában számos gyakorlati esettel demonstrálta. Egész sorozatát hozta fel az erkölcsi romlás veszélyének kitett gyermekeknek, továbbá az elemi iskolai tanulóknak, nemkülönben az állami gyermekmenhelyekbe szállított gyermekek és fiatalok köréből vett olyan eseteknek, melyek keretében szereplő kis koldusok, mártírgyermekek, vagy hazulról elkergetett gyermekek fájdalmas élettörténetükkel a fenti alaptétel igazságának felismeréséhez vezettek.

A fiatalok bíróságai elé került gyermekek illetve vádlottak sorozatos eseteit is vizsgálat alá véve, a beszerzett környezettanulmányok nyomán, már e bíróságok működésének első hónapjaiban meg lehetett állapítani, hogy ezeknek a gyermekeknek és fiataloknak egy része testileg satnya volt és a normális társadalmi életre ezért volt képtelen, másik részükből hiányzott az értelmi erő azon foka, amely nélkül az életküzd-

met, megengedett rendes fegyverekkel, megvívni alig lehet; legnagyobb részükből pedig hiányzott az erkölcsi szabadság, amely az emberben energiát feltételez, hogy a külső ingerekkel és az ösztönszerűen ható erőkkel szemben az erkölcsi képzetek diadalát biztosítsa.

A szociál-karitatív téren sok-sok szerencsétlen gyermek és fiatalok megmentése körül szerzett gyakorlati tapasztalatok nyilvánvalóvá teszik a társadalom részéről hosszú időn át csak könyörtelen elítéléssel találkozott züllés súlyos okait. A legfőbb tényező kétségtelenül a nyomor. Nem épen az éhezés, de a családtalan szegénység az, amely fizikai és lelki elernyedtséget okoz. Ennek nyomában jön az akarati élet teljes szétesése. A fiatalok züllöttnek látszik, de csak lelki koncentrátságra hiánya az, amely őt az útvesztőbe viszi. Ez az esetek túlnyomó nagyobb része. Kellő időben alkalmazott intézeti kezelés alatt ezek az esetek szépen gyógyulnak, kihelyezés után, ha megfelelő környezetbe jut a fiatalok, mindig meg is marad a jó úton. Ez a baj különösen a nagyvárosok bűne, amely tömeglakásokba szorítja az emberek ezreit. Mit várunk az olyan fiataloktól, akik gyermekkorukat olyan helyiségben élik le, ahol rajtuk kívül 16-18-an fekszenek a tömegszalmazsákokon. Ezeknek a szerencsétlen gyermekeknek az utca adja meg azt, amit a normális családiélet kellene, hogy számukra nyújtson. Pihenést, szórakozást, örömet csak az utcán talál. Morális érzéke a tömeglakásokban nevelődött fiataloknak a pincében kihajtott szintelen növényhez hasonló.

Ez a helyzet ezidőszert súlyosbodott a munkanélküli ifjúság nagy számára való tekintettel. Nagyon kevés történt eddig abban az irányban, hogy a munkanélküliség miatt a legszörnyűsebb nyomorba süllyedt ifjú munkások és munkásnők legalább lelkileg összetartassanak. Továbbképzőiskolák, ingyen tanfolyamok lehetnek azok a gócpontok, ahol a lelki mételyzéstől megzavart lelkük jó útra található. A keresetek alacsony volta – heti 8-10 P-s fizetések – egyenesen kényszerítik a fiatal lányokat arra, hogy prostituáljanak. Mindennek ellenére a szakköröknek megfigyelése, hogy a súlyos gazdasági viszonyok között sem nő a fiatalok kriminalitása Budapesten.

Ennek a kedvező jelenségnek egyik fő oka, hogy már az 1913: VII. törvénycikk meghozatalakor annak alkotói és a törvényhozás teljes horderejében felismerték annak a további irányelvnek a jogosultságát, amelyet a törvénycikk miniszteri indokolása is nyomatékosan hangsúlyozott: „minthogy kevés kivétellel minden emberben megvan a lehetőség, hogy jókor kezdett, kellő gondozás mellett testileg egészséges, értelmileg művelt és erkölcsileg erős legyen, e lehetőségeket valósággá, virtuális erővé kell kifejleszteni a veszélyeztetett gyermekekben és fiatalokban is”. A megtorló büntetés, a büntetés súlyának megfelelő arányát kereső jogszolgáltatás tehát e téren nem érhet célt. A gyermeket és fiatalok egyaránt nevelni kell, akár normális viszonyok között él, akár erkölcsileg veszélyeztetett, vagy züllésnek indult, akár pedig bűncselekményt követett el. A megtorló büntetések helyett a gyermekkel és fiatalokkal szemben a megmentés és nevelés gondolatát kellett előtérbe helyezni.

Az 1908: XXXVI. törvénycikk (az ú. n. Bn.) egész rendszere ezen az alapgondolaton épült fel, amit legelőkelően a törvény 18. §-a juttatott kifejezésre, amikor elrendeli, hogy: a bíróságnak a megengedett intézkedések közül azt kell alkalmaznia, amely a fiatalok terhelt „jövőbeni magaviselete és erkölce szempontjából kívánatosnak mutatkozik”. A Bn.-ban kifejezésre jutott eszmeáramlat a bűncselekményt elkövetett gyermekekkel és fiatalokkal szemben a büntetőjognak teljes átalakulását idézte elő. Ezt az átalakulást természetszerűen kísérte s részben meg is előzte egyfelől a törvény-

hozás és közigazgatás, másfelől a társadalom számos gyermekvédő intézkedése, de nyomon kellett követnie oly törvénynek is, amely a Bn.-ban érvényre jutott új jogszabályok alkalmazására megfelelő eljárást létesített és az eljárásra külön e célból alkotott szervet jogsítozott fel. Ez a külön szerv a fiatalkorúak külön bírósága és az ezt rendszeresítő és a fiatalkorúak bűnügyeiben követendő eljárást szabályozó törvény: az 1913: VII. törvénycikk.

E törvénycikk egyik legfontosabb rendelkezése kétségtelenül a fiatalkorúak külön bíróságának, mint egyes bírónak szervezése volt. A fiatalkorú teljes kiismerését, a teljes odaadást és bizonyos mértékig szerencsés invenciót igénylő, de egyszersmind bonyolult szellemi munkát egy rátermett bíró jobban végezheti el, mint a kollegális szervezet, mely az előkészítő eljárásban szerethető benyomásokat nélkülöznél. Egyes bíró nagyobb közvetlenséggel is érintkezhet a fiatalkorúval, nagyobb bizalmat ébreszthet maga iránt, mint egy oly testület, amely már külső megjelenésében is a gyermek vagy fiatalkorú lelkében bizonyos félelmet gerjeszt. A törvényhozás nyilvánvalóan abból a meggyőződésből indult ki, hogy a feladata magaslatán álló egyesbíró, ha szíve van, s egymagában áll a fiatalkorúval vagy gyermekkel szemben, élelnebben érzi felelőssége egyéni súlyát, egyrészt a fiatalkorúval, vagy gyermekkel szemben, másrészt a társadalommal szemben is és közvetlenebbül fogja lelkiismeretének inspirálását is megérezni. Az egyes bíró azáltal, hogy kizárólag a fiatalkorúak ügyének szentelheti magát, könnyebben szerzi meg a fiatalkorú egész pszichológiájának megértéséhez is szükséges külön tudást és gyakorlatot. Amint az anyagi jogszabályok a főszílyt a bűncselekményt elkövetett gyermekek és fiatalkorúak nevelésére fektették, úgy az alaki jogszabályoknak sem volt feladata többé, hogy a bírót egy-egy vád tárgyává tett tényállás minden apró részletének felderítésére kötelezzék. A főcél itt a cselekménnyel való vonatkozásban az egyéniség megismerése.

Prins, a belga patronázs bíróság elnöke az eljárási szabályok könnyebbségében látta annak garanciáját, hogy a fiatalkorúak bírója élő bíró. A fiatalkorúak bírójának a klasszikus iskola büntetőbírájával szembenálló szerepkörét Prins, a híres denveri bíró Lindseynek azzal a jellegzetes mondásával illusztrálta, hogy „azon esetben, ha egy gyermek vagy fiatalkorú lop el egy biciklit, a társadalom jövőjére nézve nem annyira az a fontos, hogy mi történik a biciklivel, hanem mi lesz a gyermekkel?”

A régi büntetőbíró és a fiatalkorúak bírója között lényeges különbség mutatkozik abban is, hogy az előbbi, ha kimondotta az ítéletet, ezzel bírói funkciója ki is merült. A fiatalkorúak bírója ezzel szemben a fiatalkorút tovább is figyelemmel kísérheti, míg teljes megmentése biztosítva van. Az eljárás során alig van res judicata, a gyermek és fiatalkorú természetének helyes felismeréséből következik ez, mert a fiatalkorú még sokban változik, fejlődik. A gyermek jelleme, a környezet, amelybe elhelyezték, a gyermek családja, jóra vagy rosszra változhatik át. A pártfogók, akik a gyermek vagy fiatalkorú és a fiatalkorúak bírója között a kapcsolatot állandóan fenntartják, hivatva vannak a bírót a szükséges új intézkedésre nézve informálni.

A bíró a gyermekekkel, valamint a fiatalkorúakkal való állandó szeretetteljes érintkezésén s tett intézkedéseinek állandó ellenőrzésén kívül, a veszélyeztetett gyermekek s fiatalkorúak védelmezője is és ezért a fiatalkorúak kriminalitása elleni küzdelemnek a leghatásosabb szerve azáltal lesz, hogy a bűncselekményt el nem követő, de erkölcsi züllésnek indult gyermekekkel és fiatalkorúakkal szemben is megteheti a sürgősen szükséges óvó- és védőintézkedéseket, és minden eléje tartozó gyermek és fiatalkorú érdekében ideiglenes hatállyal addig is megfelelő intézkedéseket tehet, amíg véghatározatát meghozhatja.

Mindezek a feladatok elvégzése emberek teljes munkaerejét követeli meg. A bíró akikre a feladat megoldása vár, köteles a hozzá beosztott pártfogó tisztviselőkkal és a társadalmi patronázs szervezeteivel karöltve megismerni a gyermekek és fiatalok erkölcsi veszélyeit, elzülésüknek általános előidéző tényezőit és kriminalitásukat a maga egész kiterjedésében azon területen, amelyre hatósága kiterjed. Csak így lehetséges, hogy a rábízott feladatokat nemcsak forma szerint oldja meg, hanem hogy működése kedvezően hat annak a városnak vagy vidéknek egész erkölcsi életére, amelyen működik. Nem szabad tevékenysége közben egy percre sem felednie, hogy a fiatalokkal szemben követett új eljárásra épen az szolgáltatott okot, hogy a társadalom rendjét az eddigi megtorló eljárás nem tudta eléggé hatályosan megvédeni. Az új módszer nemcsak a gyermeket akarja megvédeni olyan bánásmód és olyan helyzetekkel szemben, amelyek a fiatalot egyenesen a bűnözésbe kergetik, vagy nevelésének elhanyagolása, testi erejének kegyetlen kizsákmányolása folytán a bűnözésre hajlamosítják, – hanem egyidejűleg a társadalmat is sikeresebben meg akarja oltalmazni a fiatalok növekedő kriminalitása ellen, midőn a megfelelő óvó- és nevelőintézkedések útján a fiatalok lelkében felburjánzó antiszociális és bűnözési hajlamokat siet kiküszöbölni. Épen ezért teljesen téves az a feltevés, mintha a fiatalok bírójától egyenesen gyengeséget várnának a fiatalokkal szemben.

Helyesen hangsúlyozta a belga igazságügyminiszter, M. Carton de Wiart, az ottani fiatalok bírójával tartott egyik megbeszélés alkalmával, hogy midőn a bíró legszemélyesebb érdeklődését, a bíró szívet óhajtja az ügy szolgálatába állítani, semmi sem áll távolabb tőle, mint az a szándék, hogy őket egy veszedelmes szentimentalizmusra angazsálja. Kétségtelen, hogy a fiatalok kriminalitása bizonyos vonatkozásban feltételez az atyai szigorral is fokozottabb szigor, de nem magával a bajbakerült fejletlen személlyel szemben, hanem abban a pillanatban, amikor nyilvánvalóvá válik, hogy a fiatal maga inkább áldozat, mint szándékos bűnöző; a szigor legnagyobb fokával kell üldözni mindazon tényezőket, amelyek a gyermek, vagy fiatal romlását előidéztek. Minél jobban tudatára ébredünk azonban annak, hogy a fiatalok külön bírósága voltaképpen annak köszöni létesítését, hogy a társadalom lelkiismerete megszólalt, annál kétségtelenebb, hogy regeneráló hatását csak úgy fogja teljesíteni a maga egészében, ha az ő révén a társadalom lelkiismeretének szózata azokhoz is elér, akiknek áldozatai a bíróság elé kerültek.

A fiatal bűnöző a társadalom nagy élő szervezetének értékes csepp vére s amint a lázbetegnél az orvosok, ha a diagnózis más módon nem sikerül, a beteg vérének véve, annak górcsövi vizsgálata útján a leglappangóbb baktériumokat is felfedik és olyan betegségnek a nyomára is jönnek, mely különben az egész testet elpusztította volna, úgy, egy-egy ilyen fiatal bűnöző gondos megfigyelése lehetővé teszi az olyan bajok megelőzését is, mely az egész társadalmat fenyegeti. Az eredménytelenség kikerülése, illetve a tanulságoknak a kellő helyre, tehát a gyermekek és fiatalok közelébe való juttatása kétségtelenül úgy lesz biztosítható ha a bíró mellé segítőül rendelt pártfogó tisztviselők is feladatuk magaslatán állanak.

A fiatalok bírói mellett alkalmazott pártfogó tisztviselők, a miniszteri indoklás szerint „nemcsak segítő társai a bírónak, hanem egyszersmind az a kapocs, amely a büntetett, az elhagyott, vagy zülésnek indult fiatalok ügyeiben az állam és a társadalom együttműködését biztosítja. Ezért a pártfogói intézmény megfelelő szervezése úgyszólván sarkpontja és próbaköve a fiatalok eljárásának”

Különösen fontos a szerepkörük a sokszor ügyszókörtő környezettanulmány beszerzése köröl, nem kevésbé jelentős azonban az a feladatkör sem, mely a bíróság elé került fiatalokú érdekeben szükséges védő– és óvóintézkedések végrehajtása, továbbá különösen a próbárabocsátott, illetve kísérletileg kihelyezett és a feltételelesszabadságra bocsátott fiatalokúak ellenőrzése és támogatása terén vár reájuk. A pártfogó tisztviselő révén kerülnek a fiatalokúak bíróságának színe előtt a társadalom erre vállalkozó és erre alkalmas tagjai szorosabb, felelősségteljes kapcsolatba az erkölcsi romlás veszélyének kitett, illetve züllésnek indult fiatalokúakkal. Érintenem kell ezt a tevékenységi kört, mivel a pártfogó tisztviselő feladatköreinek nagy része azonos azzal a feladatkörrel, amelyet a javítónevelőintézetek és a fiatalokúak befogadására szolgáló fogházak mellett felállítandó felügyelőhatóságok szervezetének és eljárásának szabályait megállapító 27.400/1909. I. M. sz. rendelet 3. §-a a törvény alapján a felügyelőhatóságra ruház.

Ezek a tennivalók különösen: a javító-nevelőintézeteknek és a fiatalokúak fogházainak időnkénti látogatása útján felügyel a javítónevelés és a fogházbüntetés szabályainak megtartására s a netalán tapasztalt hiányok, vagy szabálytalanságok megszüntetése végett jelentést tesz az igazságügyminiszterhez; véleményt nyilvánít a javítónevelés alatt álló fiatalokúak kísérleti kihelyezésének (Bn. 25. §) és a fogház, vagy államfogház büntetés alatt álló fiatalokúak feltételes szabadságra bocsátásának (Bn. 29. §) kérdésében; közreműködik a kísérletileg kihelyezett és a feltételelesszabadságra bocsátott fiatalokúak elhelyezésében és a felettük gyakorolt felügyeletben; megfelelő esetben javaslatot tesz a kísérletileg kihelyezett és a feltételes szabadságra bocsátott fiatalokúak visszashállításának elrendelésére (Bn. 25. és 29. §); megfelelő esetben javaslatot tesz a fogházbüntetés alatt álló fiatalokúak utólagos javítónevelésének elrendelése iránt (Bn. 28. §); segítkezik a próbárabocsátott fiatalokúak elhelyezésében és felügyeletében (Bn. 21-23. §). Ezenfelül a felügyelő hatóság feladata az is, hogy az erkölcsi romlás veszélyének kitett, vagy züllésnek indult gyermekek és fiatalokúak társadalmi védelmét (patronázs) a rendelkezésre álló eszközökkel előmozdítsa.

A bűnvádi felelősségre vonható fiatalokúak ellen tehető intézkedések, amelyek közül a fiatalokúak bírója a fiatalokú terhelt jövőbeli magaviselete és erkölcsi fejlődése szempontjából válogathat az idézett törvénycikk 17. §-a szerint: dorgálás, próbárabocsátás, javítónevelés, fogház- vagy államfogház büntetés. Ezek közül az intézkedések közül az egész rendszer tengelye a próbárabocsátás és a javítónevelés. A próbárabocsátás a törvénycikk 21. §-a szerint abban áll, hogy a bíróság a fiatalokút ítélet hozatala nélkül, megfelelő figyelmeztetés után, egy évi próbaidőre, szigorú szabályokhoz kötött felügyelet mellett feltételesen szabadlábon hagyja. A javítónevelést pedig a törvénycikk 24. és következő paragrafusai alapján a bíró, ha az szükségesnek mutatkozik, határozatlan időtartamra mondja ki, de ez a fiatalokú 21. évének betöltésén túl nem terjedhet. A javítónevelés alatt álló fiatalokút, ha legalább 1 évig az intézetben volt és teljesen megjavultnak látszik, a felügyelő hatóság meghallgatása után az igazságügyminiszter két évi próbaidőre kísérletileg szabadonbocsátja.

Ami végül a fogház- vagy államfogházbüntetést illeti, erre a bíró a fiatalokút (a törvénycikk 26. és következő §-ai értelmében) akkor ítéli, ha szigorúbb intézkedésre van szükség. A fogházbüntetés fiatalokúak részére felállított külön fogházban hajtandó végre és határozott tartamban a bűnösség súlyához mérten állapítandó meg. A fogházbüntetés legkisebb tartama 15 nap, leghosszabb tartama 10, illetve 5 év. Az államfogházbüntetés legkisebb tartama 1 nap, leghosszabb tartama 2 év. A fiatalokú elíteltet, ha

szorgalmat tanúsított és javulásának jelét adta, a büntetés 2/3 részének kitöltése után az igazságügyminiszter a felügyelő hatóság meghallgatása után feltételes szabadságra bocsátja, melynek ideje alatt a fiatalkorú magaviselet és életmód tekintetében külön szabályok alatt áll.

Az idézett törvényhelyek, mint az elmondottakból kitűnik, a fiatalkorú bűnözése elleni védekezés terén a fiatalkorúak bírái és a pártfogótisztviselőkön kívül harmadik tényezőnek a fiatalkorúak felügyelő hatóságát állítják. Teszik pedig körülbelül azzal az elgondolással, amelynek alapján annakidején az esküdtbíróóságok létesültek. Az esküdtbíróóság létesítésére ugyanis többi között az a tapasztalat vezetett, hogy a büntető törvénykönyveket nem lehet olyan gyorsan hatálytalanítani, mint amilyen gyorsan megváltozik sokszor a társadalom szemében valamely cselekedet büntetést igénylő jellege (legkiáltóbb például szolgáltak e téren Franciaországban a féltékenység által diktált hitvesgyilkosságok). Hogy a közvélemény ilyen megváltozása ellenére is a bíróság bizonyos esetekben ne legyen kénytelen a büntetőszakaszban megállapított büntetési tételt alkalmazni, a társadalmat képviselő 12 esküdtre bízott, hogy a bűnösség kérdésében ők döntsék el, sértette-e a vádlott cselekménye a jogrendet, vagy nem. Az esküdtek által kimondott nem után a bíróság nem hozhatott sújtó ítéletet.

A Fiatalkorúak Felügyelő Hatóságának hasonló szerep jut a retorzió alkalmazását kizáró preventív óvó és nevelő intézkedés alá vont fiatalkorú további sorsára nézve. Ha a fiatalkorúak bírója, az általa megállapított tényállás és főleg környezettanulmány alapján a fiatalkorú megmentésére elégnék tartotta a javítónevelést vagy a fogházat, ez intézkedések foganatosítása után a fiatalkorú a javító-nevelőintézetből kísérletileg kihelyezve, vagy a fiatalkorúak fogházából feltételes szabadságra bocsátva, a szabad életbe azon esetre távozhatik, ha az arra illetékes Fiatalkorúak Felügyelő Hatósága az ezzel megbízott tagjának lelkiismeretes tanulmányozása alapján megállapítja, hogy a fiatalkorúnak a társadalomba visszatérése akként van előkészítve, hogy emberi számítás szerint, arra reatermett pártfogó ellenőrzése mellett sem őt magát, sem a közrendet részéről újabb eltévelyedés nem veszélyezteti. És mert az ilyenmódon előkészített tanácsulési javaslat alapján nyert miniszteri engedéllyel szemben a fiatalkorú szabályszerű magatartásáért a Fiatalkorúak Felügyelő Hatóságát terheli a felelősség, csak természetes, hogy ha a fiatalkorú a szabályokat megsérti, a hatóság az ilyen kísérletileg kihelyezett vagy feltételelesszabadságra bocsátott fiatalkorú visszaszállításának indítványozására van jogosítva, sőt egyenesen kötelezve is.

Természetes azonban és az ellenőrzés alá kerülő fiatalkorú, valamint a részére kirendelt pártfogók közötti szociál-karitatív viszonyból fakadó bensőséges lelkipapocs révén érhető is, hogy a visszaszállítás indítványozására a hatóság csak akkor fogja magát elhatározni, ha az erkölcsi és anyagi támogatás minden lehető módja eredménytelen marad.

Ennek az erkölcsi és anyagi támogatásnak minél szélesebb mederben és minél több irányban való biztosítását hivatott szolgálni elsősorban a felügyelő hatóság tagjainak egybeállítása. A felügyelő hatóság tagjai ugyanis a idézett rendelet 4. §-a értelmében: 1. a székhelyén lakó hatósági tagok közül: a fiatalkorú terheltek ügyeivel foglalkozó bírák sorából a kir. ítélőtábla elnöke által kijelölt két bíró; a kir. ügyészségnek a fiatalkorúak ügyeivel foglalkozó tagjai sorából a kir. főügyész által kijelölt két tag; az ügyvédi kamara választmánya által kijelölt két kamarai tag; a vármegyei és a városi árvaszék elnöke, aki az üléseken magát az árvaszék valamelyik tagjával képviselteti; a vármegye és a váró;

első tisztviselője, aki az üléseken magát a tisztikarnak, vagy a törvényhatósági bizottságnak (városi képviselőtestületnek) valamelyik tagjával képviseltetheti; a kir. tanfelügyelő (Budapesten a kir. tanfelügyelők), aki az üléseken magát a kir. tanfelügyelőség vagy tanári vagy tanítói testület valamelyik tagjával képviseltetheti; az állami gyermekmenhely igazgatója (igazgató-főorvosa). 2. Az igazságügyminiszter által a gyermekvédelem és a patronázs terén működő, vagy aziránt érdeklődést tanúsító egyének közül a szükséges számban kinevezett férfiak és nők. 3. A felügyelő hatóság területén lévő mindegyik javító-nevelő intézetnek és fiatalkorúak fogházának vezetője. 4. A felügyelőhatóság területén levő mindegyik magánjavító-nevelő intézet fenntartójának egy-egy kiküldöttje.

Másodsorban nagyon fokozza a hatóság segítségére való képességét az 5. § rendelkezése, melynek értelmében a társadalom tagjai közül kinevezésre javaslatba hozott egyének egybeállításakor különösen figyelembe kell venni: a patronázs egyesületek tagjait, vagy a gyermekek, vagy a fiatalkorúak védelmével foglalkozó más egyesületek és bizottságok, úgyszintén egyéb jótékony egyesületek tagjait, továbbá a lelkészeket, orvosokat, tanárokat, tanítókat, iparfelügyelőket, a kereskedelmi és iparkamara tagjait, a kereskedelmi, ipari és gazdasági egyesületeknek, a munkaadók és munkások munkaközvetítéssel foglalkozó szervezeteinek tagjait.

Már maga a felügyelő hatóság tagjainak (a most idézett rendelkezés alapján biztosítható) szociál-karitatív sokfélesége is nagyban elősegíti annak lehetőségét, hogy a segítségre szoruló fiatalkorúak részére szükséges segítőforrás vagy intézmény lehető legkisebb idővesztés nélkül és a lehető leggyorsabban igénybevehető legyen.

A felügyelő hatóság feladatait körvonalázó 3. § utolsó bekezdése azonban még külön köteletségévé is teszi a hatóságnak, hogy „az erkölcsi romlás veszélyének kitett vagy züllésnek indult gyermekek és fiatalkorúak társadalmi védelmét (patronázse) a rendelkezésre álló eszközökkel előmozdítsa...

A 27.400/1909. I. M. sz. alatt a belügyminiszterrel egyetértve kiadott rendelet 48. §-a tüzetesen körül is írja, miképpen oldja meg a hatóság ezt a feladatát. E § rendelkezése szerint a Fiatalkorúak Felügyelő Hatóságának „megfelelő módon” oda kell hatnia, hogy a területén a gyermekek és a fiatalkorúak védelme körében működő hatóságok és intézmények egységes, céltudatos és tervszerű eljárást kövessenek és hogy a fiatalkorúak védelmére szükséges társadalmi egyesületek és intézmények létesüljenek. A felügyelő hatóság szükség esetében kezdeményezze az erre irányuló társadalmi mozgalmakat és vegyen részt azok irányításában és vezetésében.

Ha a fiatalkorúak ügyeire vonatkozó törvényekben és más szabályokban hiányokat tapasztal, az igazságügyminiszterhez tegyen megfelelő javaslatot.

A fiatalkorúak felügyelő hatóságai ezért működésük megkezdésekor elsősorban arra törekedtek, hogy tisztázzák azokat az okokat, amelyek a felügyelő hatóság területén a gyermekek és a fiatalkorúak erkölcsi romlását, illetve züllését eredményezik. Ez okok felfedezése után lehetett csak rendszeresen megállapítani, hogy azok meggátlására, illetve ellensúlyozására meg van-e a felügyelő hatóság területén a megfelelő jótékony-célú intézmény vagy szervezet.

A tájékozódást a meglévő intézményekre nézve nagyon megkönnyítette a kassai III. Országos Patronázs Kongresszus alkalmával a Patronázs Egyesületek Országos Szövetsége támogatásával kiadott, az igazságügyminisztérium és a patronázs egyesületektől nyert adatok alapján összeállított: „A fiatalkorúak támogatására hivatott jótékony-

célú intézmények Magyarországon” című mű. Ezt a művet az igazságügyminisztérium az összes fiatakorúak felügyelő hatóságainak megfelelő számban elküldötte.

Kitűnik ezekből, hogy már a világháborút megelőző években milyen szoros és megértő párhuzamban igyekezett a legtöbb szakminisztérium a haza felvirágzásának döntő tényezőjét, a gyermekek és fiatakorúak oltalomra szoruló seregét megfelelő védelemben és támogatásban részesíteni. A be nem avatott laikus szemlélőt első meglátásra talán idegenszerűen érintheti az a tény, hogy a tervszerűbb, rendszeres gyermekvédelmi megmozdulások igen nagy részben az igazságügyminisztériumból indultak ki. Ez a körülmény azonban nyomban érthető lesz, ha a helyzetet összehasonlítjuk a betegséget, a maga edzettebb, erősebb szervezete folytán bizonyos fokig lekicsinylő parasztsaládoknak azzal a magatartásával, amelyet azok nyugösködö elcsendesedö gyermekükkel szemben az újabb egészségügyi kitanitást megelőzően tanúsítottak. Eleinte észre sem vették, utöbb még nem tekintették komolynak a helyzetet és doktort már csak akkor hívtak, amikor a gyermek arcán kigyölö sötét pír és azzal járó forróság a láz jelenlétét árulta el.

Így viselkedett, és így viselkedik a társadalom is sok helyen a fiatakorúak erkölcsi és lelki romlásával szemben. Akkor eszmél csak fel a fenyegetö veszélyre, mikor a magára hagyott, utcára szakadt gyermek, vagy fiatakorú már a törvénnyel, az államrenddel kerül összeütközésbe, ami átvitt értelemben joggal tekinthető láztünetnek, mert az otthon meleg környezetére reászoruló, a még iskolaköteles és ezzel kapcsolatban még templomot is látogató fiatakságnak valóban mindenütt lehet inkább helye, mint a bírói szobában. De ha már ide tévedt, úgy a helyzet magaslatán álló kiváló bírák igazságérzete mély bölcsessége lehetővé tette (már a fiatakorúak bíróságának létesítése előtt is, még inkább azóta és ö általuk), hogy a napvilágra kerülö egyes esetekben visszatüközödö, szélesebb rétegekben elharapódzott bajok orvoslására a megfelelő tanulságot a segíteni kész emberbarátok levonhassák. Hiszen a fiatakorúak bíróságának első elgondolása is ilyen módon született meg Amerikában, ahol (talán éppen ezért, mert a történeti előidökben annyi Európában erkölcsileg hajötörést szenvedett egyén talált ott menedéket és kezdhetett új életet) különös megértéssel diadalmaskodott az az emberies vezérszempon, hogy a megbotlott egyén azonnali elejtése helyett „give him a chance”, adjunk neki még egy alkalmat arra, hogy megemberelje magát. Ennek az amerikai emberiesebb elgondolás gyözelemre jutásának köszönhetjük, hogy az államfenntartó és a közrendet biztosító intézmények között mind szélesebb körben kivirágzott a fiatakorúak bírósága, amelynek amerikai Németh Péterje, a világhírességü Lindsay denveri bíró oly találóan mondhatta ki, hogy „a fiatakorúak bírósága akkor áll feladata magaslatán, ha bizonyos idő elteltével önmagát tudja feleslegessé tenni”.

Minél jobban védelmi rendszernek bizonyul a fiatakorúak bírósága és a vele kapcsolatos pártfogó tisztviselögárda, nem különben az ország területén müködö fiatakorúak felügyelőhatóságai, annál kevésbé tudok menekülni egy bizonyos irányú összehasonlítástól, amelyet az utolsó hónapok háborús feszültsége által kiváltott fegyverkezések erőszakolnak reám. Mikor mi 1909-ben a fiatakorúak bünözése elleni védekezés új útját egyengettük, akkor még a mai idök egyik legfélelmetesebb jelszava, a „légvédelem” szinte teljesen ismeretlen fogalom volt. Ma már az elemi iskolás gyermekek tudatában ott él egy, az emberiséget a felhök régiójából, tehát felülről fenyegetö halálos veszedelem réme, amelynek elhárítására nap-nap után új védelmi és új elhárító módszereket eszelnek ki a tudományos és a gyakorlati élet legjobbjai.

A védekezésnek egyik (előbb Londonban, legutóbb Berlinben is kipróbált és állítólag teljes eredménnyel bevált) módja, hogy majdnem „repülő-elefánt”-szerű alakban előállított, rögzített nagy léggömbök, a körzetet körülvevő különböző pontokról egyidőben a veszélyeztetett terület fölé emelkednek és magukkal emelnek egy közöttük kifeszített hálózatot, amelynek hurkai között a támadó lövegek feltétlenül fennakadnak. Ilyen védőhálózatot óhajtott létesíteni a kormány a közrendet a fiatalkorúak bűnözése révén az állami közületben lent a földön fenyegető erkölcsi és anyagi veszedelmekkel szemben egyaránt. Annakidején ennek a védőhálózatnak Nagy-Magyarországon nem kevesebb mint 20 támpontja volt, az 1909-ben létesített 20 Fiatalkorúak Felügyelő Hatósága képében.

A 27.400/1909. I. M. sz. rendelet 1. §-a alapján ugyanis: „felügyelő hatóság minden kir. ítélőtábla székhelyén, és kir. ítélőtábla székhelyén kívül fekvő minden olyan kir. törvényszék székhelyén alakult, amelynek területén javítónevelő intézet, vagy fiatalkorúak befogadására szolgáló fogház volt. Trianon átka az e rendelkezésnek megfelelően alakított 20 mentsvár számát gyászos módon 7-re csökkentette le. Hogy e csökkent számban működő 7 felügyelő hatóság tevékenysége is mit jelent a közrend egyensúlyának fenntartása szempontjából, annak megsejtésére elégségesnek tartom, ha Németh Péter nagyértékű, tanulságos előadásában közölt statisztikai adatokra utalva, e helyütt csak arra szorítokozom, hogy a fiatalkorúak budapesti felügyelő hatóságának 1937. évi forgalmi adatait ideiktatom. A hatósághoz ez év folyamán érkezett 16.500 ügydarab. A hatóság javaslatára kísérleti kihelyezést nyert 542 fiatalkorú, feltételes szabadságra bocsátott 56 fiatalkorú, visszaszállított 93 fiatalkorú.

Ellenőrzésünk alatt állott Budapesten 960 fiatalkorú, vidéken 1.374 fiatalkorú kísérletileg kihelyezett és feltételesen szabadságolt. Próbára bocsátott fiatalkorú 385. Anyagi segínyt eszközöltünk ki 186 fiatalkorúnak, egyéb támogatást 253 fiatalkorú részére. Környezetanulmányt készített hivatásos pártfogó 4.099-et, társadalmi pártfogó 1.325-öt, menhelyi gondozottak ügyeiben 353 gyermeknél jártunk el. Maguk az itt felsorolt adatok eléggé szemléltetővé teszik, hogy az állami élet lüktető vérkeringésében milyen fontos szerep jut a felügyelő hatóságok részére a fiatalkorúak bűnözése elleni védekezés terén. Hogy azonban a légitámadások elleni védekezéssel szemben a mi földi védekezésünk terén bizonyos eltérést is statuálhassak, reámutatok a közeli múltban rádióon hallgatott arra a légtalmi előadásra, amelyben a német legfőbb légvédelmi tényező az egész világnak elárulta, hogy az ő légvédő ütegeik ma már nem dolgoznak előzetesen kutató fény csóvákcal, nehogy a védőüteg helyzetét elárulják, hanem ezt a fény sávot csak akkor lobbantják fel, mikor a hallgató műszerek révén pontosan megállapítják, hogy az égboltozat melyik pontján kell lennie a repülőgépnak s arra először a fény sávot szabadítják reá, s nyomban utána reárápítik a halált-hozó lövedéket.

Ezzel szemben a fiatalkorúak bűnözése megakadályozását szolgáló elhárító őrhelyekre nézve az a fontos, hogy azoknak hollétét igenis mindenki tudja, aki kész és hajlandó a veszélyeztetett fiatalkorúak megmentése érdekében időt és fáradságot a haza oltárán áldozni. Ebből a szempontból kétségtelen, hogy szünni nem akaró fájdalommal állapítjuk meg újra és újra a szűkebb határok közé szorult Magyarország területén megmaradt felügyelő hatóságok számának 7-re történt lecsökkentését. Szabadjon ezt a 7 védekezési pontot itt mindjárt leszögezmem és névszerint megnevezmem. Ma már a fiatalkorúak budapesti felügyelő hatóságán kívül csak Debrecen, Nyíregyháza, Győr,

Pécs, Szeged, Székesfehérvár az a hét pont, ahonnan hazánk jövője a fiatal ivadék veszélyeztetett csoportjának segítségére siethetünk.

Éppen ez a most is fellobbant fájdalomunk talált és talál fokozott örömet abban, hogy a mostani nagyjelentőségű továbbképző tanfolyam megnyitó díszülésén nemcsak a belügyminiszter, de a honvédelmi miniszter is a szociál-karitatív őrhelyeknek soha nem remélt szaporodásáról tájékoztatott.

A törvényhozás megértő nagylelkűségéből a főispánok mellé szervezett szociális tanácsadók, a jegyzők mellé országszerte kinevezett szociális titkárok csakúgy, mint a hadsereg kiépítését és harcképességét is szolgálni hivatott testnevelési, cserkész, leventealakulatok, a Magyar Vörös Kereszt légvédelmi szervezetei éppen úgy, mint a zöldkeresztes nővérek és a Családvédelmi Szövetségnek országszerte szétküldött megbízottai, a Stefánia Szövetség és az Actio Chatolica Karitatív szakosztályai, az iskolanővéri intézmény stb. mindannyian új és új eltéphetetlen szálakat szöttek bele abba a hálózatba, amellyel (addig is, amíg az erre irányuló mozgalomnak sikerülni fog hazánk népességi számarányát annyira veszélyeztetett „egyke” vagy „egyse” irányzatot végleg kiküszöbölni) legalább a talán selejtesebb és gyengébb, de tényleg meglévő gyermekek és fiatalok pusztulását és tévútra térését sikerül megakadályoznunk. Ez a megerősítés kétségtelenül megakadályozza azt is, hogy a fiatalok bűnözése elleni védekezés terén az új irányelvek fogantatva óta Magyarországon elért kedvező eredmények feltűnőbb visszaesést mutassanak.

A fiatalok bűnözése elleni védekezés rendszerét ugyanis egyaránt méltányolták a világháború után megjelent külföldi művek is, így kiemelem a T. W. Trought J. P., az angol pártfogó tisztviselők nemzeti szövetségének elnöke „Probation in Europe” címen 1927-ben közzétett művét, valamint Pierre Nisot belga jogász tanulmányát, melyben „L'enfance Delinquante et Moralement Abandonnée” címen összehasonlító tanulmányt írt a fiatalok bíróságairól és a javítóintézetek, valamint a fiatalok részére szánt nevelőintézetekről. Mindkét műben úgy szerepel hazánk, hogy rendszerével és elért eredményeivel kiállja a versenyt a többi összehasonlítás alá vont (az angol műben 31) állam intézményeivel.

Ugyancsak nem volt oka szégyenkeznie a magyar delegálnak (akit akkor gróf Apponyi Albertné személyében tisztelhetünk) a Népszövetség előtt sem, amely az 1932. évi február hó i-én tartott ülésében a fiatalok bíróságainak szervezetéről és az azok által elért eredményekről szóló azt az összesítő jelentést tárgyalta, amely 37 állam idevonatkozó beszámolóját tartalmazta. A magyar fiatalok által rendelkezésre bocsátott adatok nagyjában teljesen hasonló következtetésekre nyújtottak alapot, mint amilyen következtetéseket lehetett a többi nyilatkozatra kért állam bírónak gyakorlatából levonni. Ezek a tapasztalatok egybehangzóan arról tettek tanúságot, hogy a fiatalok bűnözése elleni védekezés terén úgyszólván világszerte túlsúlyba emelkedett óvó- és nevelőintézkedések nagyobb számával arányban a büntetések száma csökkent, amivel karöltve azután a fiatalok kriminalitásának és különösen a visszaesőknek a száma lényegesen kevesbbedett.

Ha ezt a kedvező eredményt túlnyomórészt a fiatalok bűnözése elleni védekezésnek az 1908: XXXVI. törvénycikk, illetve 1913:VII. törvénycikk által biztosított új módszereire is lehet visszavezetnünk, – hálátlanok volnánk, ha el nem ismernénk, hogy a magyar hatóságok, nemkülönben a magyar társadalom tagjai hathatós segítségére voltak mindenkor azoknak az erkölcsiben veszélyeztetett fiatal-

korúaknak, akiknek az érdekében hozzájuk fordultunk. Különösen kitett magáért ezen a téren Budapest székesfőváros, ahol a legújabb időkben példátadó étkeztetési és felruházási akció épült ki, aminek következtében csaknem teljesen megszűnt az a szomorú helyzet, hogy annakidején téliidőben százával hozták az alsófokú iskolákból a gyermekeket a fiataikorúak bírósága elé, mert azok iskolát mulasztottak. Ma ilyenre alig van példa,, mert minden gyermek megkapja a szükséges ruhát és cipőt, amely jótéteményt azonban a vezetőkörök nagyon helyesen az iskolabajárással kötötték össze, amely kötelezettségnek a gyermekek ma annál szivesebben tesznek eleget, mert a napközi otthonok és népkonyhák révén egyéb testi bajaik is orvoslást találnak, lelkisebeiket pedig gyengéd szeretettel és szakszerű hozzáértéssel felbecsülhetetlen módon kötözzetik az iskolanővérek, akiknek intézményét csak áldás és hála kísérik.

Meg vagyok győződve, hogy éppen ezeknek a gyermekeknek és fiataikorúaknak a Mindenható trónja elé küldött és ott őrangyalaik által is támogatott imáinak köszönhetjük, hogy a Mindenható különös kegyelméből a közelmúltban a fiataikorúak felügyelő hatóságának története egy az egész magyar hazát lelkes örömmel eltöltő sorsfordulatnak lehetett közvetlen részese.

Az igazságügyminiszter rendeletével további 3 évi tartamra megújított fiataikorúak budapesti Felügyelő Hatósága, a szabályrendeletben előírt, alakuló közgyűlését 1938. évi november hó 10. napjának délutáni 5 órájára tűzte ki anélkül, hogy a meghívók szétküldésekor még csak sejthette volna is, hogy az e közgyűlést követő másik napon Magyarország Főméltóságú Kormányzó Urának személyes vezérlete alatt hadseregünk a visszacsatolt felvidéki terület diadalmas visszavétele során a történelmi emlékek által megszentelt Kassa városába fog bevonulni.

A kassai Dómban, ahová annakidején oly kegyeletes pompával hoztuk haza a nagy Rákóczi fejedelmet, alussza örök álmát a háború előtti Magyarországon működött felügyelő hatóságok között első helyet elfoglalt társhatóság, a kassai fiataikorúak felügyelő hatóságának feledhetetlen emléké elnöke, a honfiúi bánatába belehalt, megdicsőült Fischer Colbrie Ágoston kassai püspök. Ez a földön járt apostol a kassai csekély jövedelmű püspökség terhére Kassán nem kevesebb mint 27 jótékony intézményt létesített és majdnem naponként személyesen tett látogatások révén irányított. Az ő gyermekszerető nemes szive bizonyára megdobbant akkor, amidőn a kassai dómban újra felhangzott a magyar Himnusz és ennek akkordjainál ebbe a dómba belépett az Államfő oldalán a magyar jótékonyosság vezérsillaga, a Főméltóságú Asszony. Az örök boldogság hazájában időző püspök lelkét erre az öröme már előzetesen felhangolták azok a szívet melegítő események, amelyekről mi földönjáró honpolgárok hírlapi, rádió és filmközvetítések könnyefakasztó közleményeiből és ismertetéseiből értesültünk.

A múlt szenvedések sötét háttéréből tündöklő fénypontokként villannak ki azok a mozzanatok, amikor a honvéd csapatok élén lovagló parancsnok Érsekújváron lehajol az őt üdvözlő kisfiúhoz, vagy amidőn Ő Főméltósága, a legfőbb Hadúr magasra emeli és úgy csókolja meg az előtte szavaló kis iskolásleányt.

Milyen kitüntető elismerés és minő biztató útmutatás a mi hatóságunk sokszor félreismert és meg nem értett tevékenységével szemben ez a két mozzanat, amely szinte plasztikus ékes szólással lesz jelképe a mi működésünk irányzatának.

A fiataikorúak felügyelő hatósága, illetve annak melegszívű és nemeslelkű munkatársai lehajolnak a mellékutakra tévedt, legtöbb esetben önhibájukon kívül bajbakerült

gyermekekhez és ifjakhoz, hogy ugyanokét felemelve odahelyezzék a magyar haza oltára elé, amelynek megbízható, vihartálló oszlopaivá akarjuk őket felnevelni.

Az esztergomi bevonulásról szóló tudósítás külön hangsúlyozta, hogy ami virágot csak mezőn, kertben, földeken találni lehetett, a lelkes felvidékiek mindet letépték, mindet odavitték azoknak a magyar katonáknak a felékesítésére, akiknek Párkányánán egy öreg parasztasszony megcsókolta a lábnyomát, és akik közül a leomlott határsorompón átlépő első katonáról egy öreg parasztember boldog büszkeséggel mondotta, hogy „ellátta őt egy csókkal.”

A sok-sok virághoz lehetett-e drágábbat hozni, mint az emberiség virágát, a gyermeket, akiket a felügyelő hatóság igyekszik és tud megmenteni. Lehet ugyan, hogy vannak, akik ezeket a mi ú. n. „kis csirkefogóinkat”, ezeket a „senki gyermekeit”, ezeket az „útszéli virágocskákat” talán lekicsinylik; az ő beállításukkal szemben azonban szabadjon reámutatnom arra a csodálkozó gyönyörűségre, amelyre skótországi első látogatásomkor reádöbbsentem, amikor az ő nemzeti virágjukat, a számártövist és a bogáncsot gyönyörűbbnél-gyönyörűbb ékszereknek feldolgozva csodálhattam. Olyan országban, ahol örökre él a lelkekben gróf Széchenyi István feledhetetlen figyelmeztetése, hogy „olyan kevesen vagyunk magyarok, mikép még az apagyilkosnak is meg kellene kegyelmezni”, abban az országban, ahol régi magyar közmondás biztat mindannyiunkat kitartásra azzal, hogy: „segíts magadon és az Isten is megsegít”, azt hiszem nem maradhat kiáltó szó a pusztában az az esdekelve ismételt felszólítás, amely minden magyar honpolgárnak segítő közreműködését kéri a „Magyar a magyarért”, de méginkább a „magyar gyermekért.”